

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarohiel pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 6 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platecu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. s. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrasate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Proiectulu budgetului Ungariei pe anulu 1880.

Conformu promissiunei din Nr. precedente si dupa exemplulu celor mai multe diarie, reproducemu si noi tóte cifrele budgetului asia precum sunt acele propuse dietei de către ministrulu finantieloru, că-ci numai cunoscundu si combinandu pe acelea, vomu fi în stare de a ne formá si noi opiniune justa, nepreocupata, nepassionata despre orribil'a stare la care au ajunsu finantiele statului acestuia, comparate cu ale totoruru celorlalte din Europ'a, afara numai de cele turcesci si dóra de a le Spaniei.

Este usulu de a incepe dela spese si apoi a cautá de unde se se copere acelea. Chiaru si metodu acestu este o simptome de stare nesane-tósa. Alti moritori particulari căti nu sunt destina-ti a se face ministrii de finantie si nici cavaleri dedati a încarcá la datorii si a se resfatiá în ele, mai antaiu se intréba care este venitul loru siguru s'au celu puçinu probabile si se intindu numai pâna unde le ajunge plapom'a.

A. Spese ordinarie.

	1880	1879
	f l o r i n i	
List'a civila reg.	4,650.000	4,650.000
Cancelari'a cabinetului . . .	69.492	69.669
Diet'a tieriei	1,274.741	1,309.960
Spese comune ale monar-chiei	31,156.881	29,337.899
Pensiuni centrali	137.870	140.696
Pensiuni ce se dau în tiéra	3,939.446	3,903.202
Interesse si amortisatiuni .	94,671.509	93,023.894
Anticipatiuni la cali ferate		
si garantii de cali ferate	10,942.000	10,200.000
La budgetulu internu alu		
Croatiei	5,438.848	5,322.799
Portulu Fiume	84.655	84.140
Contabilit. statului	130.000	130.000
Presidiulu ministeriale . . .	308.600	308.600
Ministeriulu de langa per-son'a Maiest. Sale	50.343	50.343
Ministrulu si personalu Croa-tiei	35.880	35.880
Ministeriulu de interne . . .	7,514.983	7,492.469
Ministeriulu de finantie . . .	39,133.638	39,487.352
Ministeriulu lucrariloru pu-blice si anume:		
a) insusi ministeriulu . . .	4,547.071	4,200.887
b) calile fer. ale statului .	9,430.423	8,270.000
Minister. de agricultura, co-merciu si industria	11,088.761	10,572.374
Minist. culteloru si instruct. publice	4,385.437	4,228.410
Minister. alu justitiei	9,952.078	9,914.369
Minister. alu armatei teri-toriale	6,398.000	6,398.015
Sum'a	245,340.656	239,130.959

B. Spese transitorie si investitiuni.

I. Spese transitorie.

Ministeriulu de langa per-son'a Maiest. Sale	5.000	5.000
Ministeriulu de interne . . .	23.243	34.958
Ministeriulu de finantie . . .	168.500	1,257.500
Minister. de agricultura etc.	164.000	51.000
Ministeriulu de culte si in-structiune	30.670	30.670
Ministeriulu alu armatei teri-toriale	55.242	55.242
Sum'a	446.655	1,434.370

II. Investitiuni.

La minist. de finantie	3,727.991	3,989.665
La lucrari publice:		
a) în ministeriu insusi	3,019.960	3,692.000
b) la calile ferate	846.000	692.400
La minister. de agricultura, comerciu si industria	162.000	
La minister. culteloru si in-structiunei	46.400	27.800
La minister. alu justitiei . . .	80.000	80.000
Sum'a	7,882.351	8,472.865
Sum'a totale de spese or-dinarie si extraordinarie .	253,669.662	249,038.193

C. Spese extraordi-narie la cass'a centr. a monarch. intregi .	2,512.000	9,420.000
---	-----------	-----------

A. Venituri ordinarie.

	1880	1879
	f l o r i n i	
Din datoriile statului	3,771.631	3,046.173
Dela Fiume	570	570
Dela comptabilitatea statului	1.800	1.800
Dela minist. de interne	852.254	853.463
Dela minist. finantieloru . . .	207,519.065	196,776.552
Dela minist. alu lucrariloru publice:		
a) insusi ministeriulu	76.310	76.859
b) venitul din calile fer. ale statului	9,430.423	8,270.000
Dela minist. de agricultura etc.	10,435.085	9,836.276
Dela minist. alu culteloru . . .	430.857	423.035
Dela minist. alu justitiei	285.640	298.200
Dela minist. armatei terit. . . .	115.732	108.242
Sum'a venit. ordinarie	232,919.367	219,691.170

B. Venituri transitorie.

La minist. de interne	4.988	4.588
La minist. de finantie	3,425.349	2,512.844
Sum'a	3,430.927	2,517.432
Sum'a totale a venituriloru ordinarie si estraordinarie	236,350.294	222,208.602

Bilantiu.

Spese ordinarie	245,340.656	239,130.958
Spese estraordinarie	446.665	1,434.370
Investitiuni	7,882.351	8,472.865
Sum'a totala	253,669.662	249,038.193
Venituri ordinarie	232,919.367	219,691.170
Venituri estraordinarie	3,430.927	2,517.432
Sum'a intréga	236,350.294	222,208.602
Deficitu	17,319.368	26,829.591

Dupa acestea ministrulu mai scade din deficitu 1,800.000 fl. în sperantia că are se'i între dela petroleu, adaoge inse spese bosniace si asia ese că deficitulu va trece pe a. 1880 preste 18 milióné, de care inse ne vomu ocupá în altu Nr.

Revista politica.

Sibiu, 7 Novembre st. n. 1879.

Lasandu pentru astadi, afacerile interne ale monarchiei austro-ungare la o parte, ne vomu îndreptá privirile asupra vechiului Bisantiu, de unde în dilele din urma venira niste sciri fôrte alarmatóre si de o inportantia politica fôrte grava.

Acele sciri telegrafice ne spunu în cunoscutulu loru stilu laconicu si secu, că: ambasadorulu englesescu din Constantinopolu sir Augustinu Layard au prezentatu Sultanulu Abdul-Hamid unu feliu de ultimatum prin care, în terminii cei mai energici cere dela guvernulu turcescu garantii serióse si suficiente pentru realisarea reformeloru promisse în Asi'a mica; amenintia pe Sultanulu cu detronarea si inlocuirea lui prin fratele seu Rechad-Efendi, care va fi pusu subt protectiunea si controlulu Angliei, Franciei si alu Austro-Ungariei. Dejá unu despertiamentu alu flotei englesesci a primitu ordinulu se plece spre Archipelagu; asemenea au primitu si flotil'a austro-ungara din Mediterana ordinulu, de a pleca dela Aten'a spre Besica-Bai. Sultanulu inspaimentatu au apelatu la ajutoriulu Rusiei. Ambasadorulu rusescu Lobanof a plecatu la Livadi'a, pentru că se céra noue instructiuni dela Tiarulu, fatia cu critic'a situatiune creata prin ultimatu englesescu.

Pentru că se întielegemu mai bine coprinsulu acestoru sciri si pentru că se ne potemu dá contu despre consecintiele possibile ale actualiei situatiuni orientale, este necesaru se aruncamu o repede privire retrospectiva asupra evenimenteloru care o au provocatu.

Índata dupa reintórcerea din congediulu avutu, ambasadorulu englesescu sir A. Layard, pleca din Constantinopolu într'o lunga caletoria de inspectiune în Siri'a, cu scopu de a se informá la fati'a locului, despre seriositatea reformeloru pe care guvernulu turcescu promissese Europei de a le introduce în Asi'a mica, subt auspiciile gubernatorulu Midhad pasia, care a fostu agratiatu si rechiematu în urm'a staruintieloru cabinetului dela St. James. Ambasadorulu englesescu avu ocaziune în decursulu

caletoriei sale a se convinge, că guvernulu turcescu se cugeta la ori ce alta, numai nu la introducerea reformeloru promisse, ba ce este mai multu si mai decisatoru, afla dela Midhad pasia, că guvernulu Sultanulu nu numai că i refusa constantu ori ce mijlóce necesare pentru introducerea acelor reforme, dar' ilu inpedeca de a face chiar si acele inbunatatiri, pe care le ar potea realisá fara multe greutati si sacrificii banesci.

Intr'aceea Sultanulu într'o buna diminétia, séu din capriciu séu indemnatu de vre-unulu din colegii diplomatici ai lui sir Layard, afla cu cale a'si dimissioná ministeriulu si a incredinti'a guvernulu pe manile lui Said si ale lui Mahmud-Nedim pasia, despre care se sciá, că sunt niste creature venale si corupte prin bani rusesci. Acésta schimbare de cabinetu a iritatu si a facutu o impressiune fôrte rea asupra cabineteloru europene, care crescú si mai multu, prin demissionarea lui Midhad pasi'a din postulu seu de gubernatoru.

Urmarea acestoru capricii ale Sultanulu, pe cari suntemu si noi aplecati a le reduce la influintiele secrete ale diplomatiei rusesci, a fostu energiosii pasi ai ambasadorulu englesescu, ce paru a fi secundati si de către guvernulu austro-ungaru. Sultanulu deci va avea se aléga între protectiunea rusesca si atunci — resbelulu orientalu este reinceputu, séu că va cede si se va plecá éراسi cu umilintia inaintea autoritatii Europei. În casulu primu, alianti'a austro-germana ce a fostu si este inca atátu de multu discutata, va avea a trece prin prob'a de focu, éra în casulu alu douilea, cris'a orientala nu se va delaturá, ci numai se va amaná pe unu timpu nedefinitu.

Imperiulu turcescu este putredu si elu se afla în ultimulu stadiu alu agoniei sale. Acésta este astadi o convictiune intima si o dogma nealterabila a diplomatiei europene, care a primitu ratificarea si sanctiunea sa, chiaru prin acelu faimosu tractatu dela Berlin, prin care Europ'a a facutu ultim'a încercare de a galvanisá cadavrulu „omului bolnavu“ din Stambul. Dar' în locu de a'lu galvanisá si alu reintineri, diplomati'a l'au inadusitu si ea acuma se afla în positiunea unui medicu, care este condamnatu se asiste la mórtea pacientului seu, pentru acarui reinsanatosiare au facutu esperimentele cele mai desperate si ridicale.

Situatiunea orientala creata prin tractatulu dela Berlin a devenitu impossibila, de órece a fostu creata în modu arbitrariu si artificiosu. Poterile europene voru trebui deci, a se decide în modu definitivu, asupra deslegarei cestionei orientale, care a devenitu neamanabila si care a prefacutu în ilusiuni vane, orice sperantie de inbunatatire.

Că Austro-Ungari'a va avea se jóce unulu din rolurile principale în desfasiurarea ulterióra a dramei orientale, credemu că nu mai suferé nici o indoiala. Cu atátu mai instrainetoru inse este, că ea în aceste momente grave ea se afla representata în Constantinopolu prin unu ambasadoru demissionatu, comitele Zichy, care isi pachetédia coferele pentru că se plece. Cine va fi urmatoriulu acestuia? Inca nu se scié.

Nu mai puçinu inportantu va fi si rolulu stateloru dunarene si cu deosebire alu Romaniei, în casulu unei conflagratiuni generale, care va reclamá cea mai mare prudentia si celu mai luminatu patriotismu alu acelor barbati de statu romani, cari conducú astadi destinele ginte romane din Orientu. Cu atátu mai neasteptatu si mai durerosu ne au atinsu scirea venita dela Bucuresci, că d-nu ministru-presiedinte Joanu Brateanu si-au datu demissiunea, obositu fiindu si desgustatu pâna la mahnire prin dificultatile, eternele inpuseturi si necrutiatórele sicanari ale opostiunei actuale, cari ar trebui se fia subt demnitatea unei opostiuni ce se respectédia si pretinde a fi respectata.

Credemu inse si avemu firm'a sperantia, că nici A. S. R. principele Carolu si nici natiunea, nu va suferi că în tempuri atátu de grele precum sunt acestea, unu astfelu de barbatu de statu, probatu si luminatu precum este d. J. Brateanu, se

lipsesca din consiliul Romaniei si dela postulu seu de cârmaciul alu Statului romanu. Romani'a este inca departe de a fi ajunsu acelu timp, in care se se p'ota lipsi de acei barbati devotati, cari s'au luptatu si se lupta inca cu poteri unite pentru existenti'a, consolidarea si viitorulu statului romanu, acarui devisa trebuie se fia acuma mai multu câ ori candu: „Viribus unitis!“

Magnatii Ungariei si ai Transilvaniei in revolutiunea din 1848/9.

(Urmare si fine.)

Intre rebelii loru numera magiarii la locul antaiu pe generalulu c. r. comite Vécsey, carele rogase pe imperatulu, câ se nu dea pardonu nici fiului seu, care luptase in armat'a unghuresca, prin urmare si contra tata-seu, cu sabii'a inpumnata. Alaturea cu acesta punu pe br. Jeszenák jun. carele si dupace spendiurara pe tata-seu in 6 Oct. 1849, totu a remasu in servitiu austriacu, din care cauza mama-sa l'a blastematu.

Altu generalu com. Adamu Teleki, comandante alu unei brigade unghuresci, a trecut la austriaci in momentele cele mai critice, candu banulu Jellacsics petrunsesse cu ôstea sa in Ungari'a, pâna spre laculu Balatonu.

Pe comitele Eugeniu Zichy l'a pus in furci generalulu Górgy câ pe unu tradatoriu si spionu alu lui Jellacsics, 'ia si confiscatu si devastatu averile.

Unu altu generalu unghuru comitele Lázár a trecut la feldmarsialulu principe Windischgrätz, indata-ce acesta petrunse cu armat'a sa in Ungari'a.

Comitele Georgie Andrassy dela Pressburg a scapatu cu fug'a la Vien'a, din cauza câ fiindu „reactionariu“, erâ p'aci se'lu spendiure commissariulu kossuthianu L. Ujházy.

Grafi Desseffy au lucratu din tôte poteri loru in contra revolutiunei unghuresci.

Grafi Stefanu Szirmay si Alexandru Szirmay au organizatu o trupa de voluntari in contra kossuthianilor, era cumnatulu loru comitele Nyáry a operatu in aceea câ oficiariu de statu maioru.

Grafi Ant. si Alex. Forgács a calauzitu corpulu generalului russescu Panjutin si au datu focu cetatiei Losontiu.

Grafi Nicol. si Alex. Török au fugitu la austriaci si au servitu in armat'a imperiale in totu timpul revolutiunei.

Intocma câ si cei numerati pâna acilea au lucratu in contra revolutiunei si pentru cas'a Habsburg grafi: Ludovicu Károlyi, care au scapatu cu mare greutate de furcile unghuresci, Mauritiu Almásy, Franciscu Zichy, Sztáray, Rud. Csáky, Josefu Pálffy, Casimiru Eszterházy, Emanuelu Zichy; apoi baronii Josifu Horváth, A. Semsey, Samuilu Josika etc. etc. Pe toti acestia si pe mai multi altii revolutionarii lui Kossuth erâ se'i inpusce sau spendiure, indata ce aru fi potutu pune man'a pe densii. Epigonii (urmasii) de astadi ai acelei partide nu voru se erte nici repasatului batonu Josifu Oetvös fostului ministru, câ-ci vedindu elu furiile rebelliunei si selbatec'a macelare a generalului comite Lambert in Sept. 1848 pe podulu dela Pest'a, fugi in Bavari'a, de unde nu se întorse pâna dupa pacificare.

Au fostu si familii de magnatii, care 'si inpartira pe membrii de sexulu barbatescu asia, in câtu unii servia la austriaci si muscali, altii la kossuthiani si anume dintre fratii com. Eszterházy, Paulu la unghuri, Mauritiu la austriaci; asia facura si grafi Hunyady si altii.

In conventulu revolutionariu dela Dobritinu, in care s'a decretatu proscriptiunea, nu participase mai nici-unu magnatu. Din contra s'au aflatu destui intre densii, carii alergara la Olmütz spre a se inchina monarchului Franciscu-Josifu proclamatu in 2 Dec. 1848. Sunt prea bine cunoscutu si suplicele incarcate cu subscriptiunile numerose ale magnatilor magiari, inaintate la imperatulu Nicolae spre a'i cere „ajutoriulu eficace contra rebelliilor unghuri si poloni.“

Vede ori-cine, câ aceste revelatiuni istorice, facute in press'a magiara, sunt de inportantia suprema chiaru si pentru celu mai de aprôpe viitoriu. Din tôte inse invetiamu deocamdata atata, câ in regiunile superiori ale societatiei magiare, partid'a austriaca a fostu si in 1848/9 multu mai numerosa decâtu cea asia numita nationale exclusivu magiara. Pâna in dio'a de astadi publicisti magiari inputa romanilor, serbo-croatorilor si slavacilor, câ acestea trei popora au statu pe partea

casei imperatesci, sau cum dicu ei in batjocur'a câ au fostu mituiti de câtra Camarilla, adeca dela curte. Daca acei publicisti s'aru bucurá de atata avere, câta a datu Camarilla romanilor, atunci ei toti bine aru amblá goli câ napulu si peritori de fôme. Nici cu câtu ai orbi unu siorece. Camarilla nu a sciutu nimicu, nici macaru câ ar existe in acêsta monarchia o natiune romanésca, pâna candu nu s'a manifestatu ea insasi cu sgomotu. Vorb'a mutilor nu o aude nimeni. Cum erâ se'i audia si cunósca cineva, pre câtu timpu ei „emoriebantur tamquam humillimi et devotissimi servi et iobagiones perpetui.“

Romani s'au aruncatu in partea in care se aflá marea majoritate a magnatilor magiari, mai tóta poporatiunea rurala magiara si multime de orasiani magiari, cari fara concursulu romanilor pe la orasiile loru s'aru lati de fôme si saracia.

Transilvani'a.

Adunarea generala a subdesp. III. alu Ass. tr. pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu tîenuta la Gur'a-Riu in 2 Novembre a. c.

La acêsta adunare au luat parte din sinulu Comitetului dd. Dr. Il. Puscariu, protosingelu si asses. cons., câ presiedinte; N. P. Petrescu si G. Brateanu; pe langa acestia s'au mai prezentatu din Sibiu dd. M. Toma, adm. protop., Dr. N. Olariu si R. Balasiu.

Convenindu in un'a din salele scôlei (comun'a are trei invetiatiori), erau 12 ôre. Presiedintele deschide adunarea prin o cuventare fôrte acomodata espunendu scopulu si intentiunea Asociatiunei si aretandu necesitatea de a contribui fia-care romanu pentru acestu institutu nationalu. — Secretariu alu siedintiei se alege d. N. P. Petrescu, carele in lips'a secretariului subcomitetului, isi cetesce mai antaiu raportulu seu asupra activitatii comitetului, dup'aceea pe celu alu cassariului d-lui dr. Moga. Sum'a disponibila la cassa cu finele anului, inclusive cei 4 auri de premii, cari se voru inparti in anulu urmatoriu, este fl. 114 si 35 cr.

Ambele rapôrte se iau spre sciinta. — Dr. Olariu vrea se scie câte siedintie a tîenutu comitetulu in decursulu anului? si in urm'a responsului datu de raportoru se declara multumitu. Se alege apoi o comisiune in persônele d-loru J. Munteanu si Aronu, pentru incassarea de taxe si ajutóre. Inscriinduse membrii presenti, list'a se lasa de ocamdata deschisa si, conformu programei d. adm. protop. Toma cetesce interesant'a sa disertatiune: „Consideratiuni asupra stârei poporului romanu si a mijlócelor prin cari s'ar poté ajutá.“ Disertantele au fostu ascultatu cu mare placere. Simburele temei a culminatu in practic'a, ideia câ prin comune se se infintiedie asia numite „Societati de pastrare si ajutoriu inprumutatu“. — Acêsta terminata, raportorulu comisiunei cetesce rezultatulu inscrierilor, care a fostu intr'adeveru surprindetioriu. Ni se comunica adeca, câ in numerariu s'au incassatu fl. 264.01 plus 10 fl., de mai tardiu — fl. 274.01, cari s'au predatu secretariului ad hoc. La sum'a acêsta se va mai adaoge fl. 100 indata ce autoritatile competente voru aprobá decisiunea comitetului comunalu, prin care acesta hotaresce a inscrie comun'a politica, câ membra ordinara cu tax'a receruta, adeca pentru totudeauna. In modulu acesta sum'a totala incassata cu ocaziunea acêsta pe sém'a Asociatiunei face fl. 374.01.

Déca consideram rezultatulu cate s'au obtinutu, la Asociatiune de câtiva ani, déca consideram câtu de multu s'au combatutu in tempulu din urma ide'a subdespartimentelor câ nepractica atunci, de siguru, rezultatulu adunarei din Gur'a-Riu a fostu stralucitu.

Éta ce e in stare unu singuru despartimentu, numai se fia condusu cu puçinu zelu!

Cu deosebita bucuria trebuie se amintescu, câ in numerariulu de susu se coprinde si taxele de membri ordinari à fl. 100 a dd. Jacobu Arsenie si Joanu Rebege, cari, câ fii adeverati ai natiunei cunoscute ranele ei si, intielegendu insemnatarea sublima a Asociatiunei nôstre, au alergatu cu denariulu loru si l'au depusu pe altariulu celui mai frumosu palladiu alu nostru. Numele d-loru voru fi in eternu petrecute intre binefacetorii cei mai generosi ai natiunei. Dea ceriulu, câ d-nii Arsenie si Rebege se aiba inca multi imitatori pe acestu terenu nobilu de emulatiune nationala!

Ultimele doue puncte au fostu completarea comitetului prin departarea din Sibiu a d. membru V. Petri, si defigerea locului adunarii generale proxime.

La propunerea d-lui Dr. Olariu, de membru se

alege d. M. Toma, ér' pentru tîenerea adunarii urmatóre, se decide comun'a Tilisc'a.

Terminandu-se agendele adunarii, presiedintele multiamesce in termini caldurosi atatu fruntasiloru comunei, câtu si tuturorulu celoru presenti pentru zelulu si interessulu doveditu faciã de Asociatiune. La aceste, in numele comunei, raspunde parintele administratoru. Siedinti'a se ridica la 3 ôre p. m.

Urmã dupa aceea prandiulu comunu in casele ospitaliere ale d-lui Arsenie. Bucatele escelente, ér' vinulu d-lui proprietariu, de ce ilu beai, de ce nu te mai saturai de elu. Petrecerea vesela presarata cu toaste seriöse si glumetie a duratu pâna tardiu câtra miediulu noptii. Multu au contribuitu la animarea petrecerei patru ôspeti onorati, sositi dela Orlatu, si anume d. Bacea, capitanu, si locotenentele Siandoru de Vistea cu amabila-soçie si d. locotenente Pavelu Munteanu; firesce prin incidentulu acesta, s'a facutu o schimbare esentiala in constituirea nôstra, alegându cu unanimitate o — noua presiedintia.

Din comunele vecine s'au prezentatu d. Neamtiu notariu si O. Petra invetiatoriu din Sibielu si d. M. Toporceanu din Tilisca. P.-P.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului.“

— Sibiu, Novembre 1879.

Domnule Redactor! Se nu ve prinda mirare câ, dupa lungulu meu silentiu, reiau pên'a de publicista si de pedagogu ce pausédia de 7 ani. Ve veti convinge din cele relatate mai la vale câ interessele culturai fiindu lesate, ar fi culpabilu d'a privi retrograderea cu indiferentia.

Ultim'a joi, in 30 Oct. m'am prezentatu, cu copil'a mea, de 6 ani care possede déjà cunoscintie elementare de istori'a universalã, de istori'a sacra, de desemnu etc. m'am prezentatu la usi'a galeriei de tablouri din palatulu Brukenthal, ce este se dice, unu museu publicu, deschisu publicului in fia-care Joi. Intentiunea mea erâ d'a visita pinacotec'a.

O persóna in etate, purtandu haine de domnu, ne esi in coridoru inainte si ne opri d'a intrá dicendu câ „intrarea saleloru coprindeudu tablourile este oprita copiiloru.“ — Für solche Kinder? ilu intrebaiu cu mirare, aratandu'i copil'a ce nu avea de locu aerulu d'a esi din fasia. — Dá, imi raspunde, „Kinder dürfen nicht eingelassen werden.“ — „Sonderbare Ideen!“ nu m'amu potutu opri d'a esclamá luandu imi calea in dereptu.

Permiteti imi, Domnule redactoru, a intrebá, prin aceste renduri, pre acea persóna cu aeru de domnu, care a refusat intrarea galeriei unei dame si unei damicele in o di candu galeri'a erâ deschisa publicului, permiteti imi d'alu intrebá, daca museulu este interdisu numai copiiloru de class'a inteligenta copiiloru nobili, copiiloru romani sau copiiloru de ori-ce trépta sociala, de ori-ce cultura, de ori-ce nationalitate, fia chiaru Sassi?

Câ fosta publicista francesa, câ proprietara redactóre a unui diaru pentru litere, belle-arte si pedagogia, câ fosta professóre de pedagogia si inspectóre generala a Scóleloru de fete in Romani'a, câ membra „Societatiei literatelor“ din Paris, câ membra Atheneului pentru litere si belle-arte din Paris, câ membra a Societasii pentru sciinte, litere si belle-arte din Franti'a, câ membra si delegata generala (Allgemeine Bevollmächtigte für Siebenbürgen) des Allgemeinen Fröbel Erziehungs Verein's din Germani'a, câ autóreã a mai multor opuri pedagogice premiate in Franti'a si Romani'a, intreb pre Domni curatori ai museului si ai pinacotecei Brukenthal, daca in adeveru exista in instructiunile domnului pazitoru a opri intrarea galeriei copiiloru de class'a inteligenta, copiiloru bine crescuti carii, cu parintii loru de mana mergu a visitá galeri'a pentru a se instrui, pentru a se cultivá?

Candu ar fi acêsta, asiu dori a aflá dela acesti domni câ din ce tíera, din ce timpí au adoptatu o idea celu puçinu stranie?

Respundendumi-se câ nu copiiloru in genere, ci numai copiiloru ne-sasi este oprita visitarea galeriei, atunci asiu avea numai a combate unu simtiementu micu, humilitoru pentru natiunea ce'lu manifesta, in contradicere fiindu cu simtiulu de justitie, de nobila generositate ce are a caracterisá individulu sau poporulu cultu.

Ce egoismu! asiu strigá atunci. Ei voiescu a beneficiá cu o exclusivitate neertata de elementele cultivatóre ce, fericite intimplari, le au pusu in mana!

Póte inse lesatóreã mesura a escluderei junimele este, nu specialu aplicata copiiloru romani, ci copiiloru generalente. Acêsta ar fi si mai tristu.

Atunci nu câ romanu ci câ omu strigu: tristu! de o mie de ori tristu!

Unde? Cum se se crésca copilulu omu? de nu cu totu ce póte fi mai frumosu, mai inaltu, mai inobilitor, mai perfectioratoru subt ochi?

Care omu cultu, care pedagogu — ii cunosc, si pre cei germani, pre toti — cine a pretinsu cum-câ templulu artelor, templulu frumosului nu este pentru copii, pentru fiintiele june, a caroru ânima, alu caroru gustu este in formatiune?

In numele ideiloru civilizatóre ale secolului alu XIX-lea, in numele principiiloru pedagogice moderne, in numele dreptului de cultura si perfectiune, in numele interesselor educatiunei si ale instructiunei, in numele chiaru alu onórei nationale sassesci carii voiescu a fi o natiune culta, ceru a nu se mai refúsá visitarea pinacotecei copiiloru ce vinu cu parintii loru, spre a catá acolo elemente de cultura.

Baronulu de Brukenthal câ omu cultu si generosu

nu a pututu nici-odata avea intentiunea d'a inchide usile focariului de cultura ce a creatu, de a le inchide tocmai celor ce au trebuintia de a se cultivá. Si acestia sunt copiii.

Noi, cei carii ne-am terminatu educatiunea, carii ne-amu formatu spiritulu, carii ne-amu cultivatu gustulu, carii ne-amu adaptatu la sorgintele bunului si alu frumosului in museele din Vien'a, Münich, Dresd'a, Paris, Londr'a etc. noi nu avemu necesitate d'a catá aci inspiratiuni mari, pussente artistice.

Daca oportunitatea museeloru de provincie, daca binecumentu si admiramu pre omulu cultu si generosu care a donatu Sibiiulu colectiunea' de tablouri, acésta este pentru cá copiii nostri potu de mici, inainte chiaru d'a fi potutu visitá alte residentie, cu alte mesuri, cá ei potu aci subt ochii nostri dobendi notiuni utile.

Numai astfelu pôte museulu Brukenthal fi o binefacere contribuitoare la cultura candu, prin adesea sa visitare potemu inspirá copiiilor nostrii amórea arteloru, potemu desteptá in ei gustu pentru frumosu, iubire de studiu, de ocupatiuni serióse si inobilátore de sufletu si a i prepará pentru intielegerea si apretierea acelor cap-d'opere ce, mai tardiu, voru putea admirá aiurea.

Siguru cá, in acestu casu mesurandu cu cugetulu rezultatele morale produse prin fundatiunea stramosiului lor, totu membrulu familiei Brukenthal va privi cu unu ochiu multiumitu fundatiunea stramosiésca, cá-ci nu va fi o stérpa creatiune fara altu scopu decâtu vanitatea de colectoru, ci devine unu adeveratu si folositoru mijlocu de cultura.

Pána ce vomu avea a reveni asupra cestiunei, ve rogu, Domnule redactoru, a primi deosebit'a mea consideratiune.

Constantia de Dunca Schiau.

Membr'a mai multoru Societati literarie, artistice si pedagogice din Franti'a si Germani'a, fosta inspectore generala a scóleloru de fete in Romani'a etc. etc.

— Sibiu, 4 Novembre 1874.

In 26 Octobre a. c. s'a ténutu o góna pe hotarulú Avrigului, unde s'au inmultitu ursii preste mesura. Comuna' isi castigase licentia dela ministeriu de a face góna, inse numai pe trei dile. Atunci inse o plóia fórté mare de mal multe dile, alungase pe toti din padure acasa. In dio'a urmatóre inse ursii au si mancatu doui cai si doue vaci dintre vitele Avrigeniloru. S'a decisu se se continue „gón'a" in 2 si 3 Novembre. — Asia s'a si intemplantu. — In presér'a dilei prefapte Escelenti'a sa dn. comandantu generalu Fml. Bauer, d-nulu Generalmajoru Koczi, dnulu Josif Sterca Siululuti, dnulu advocatu Preda, si inca doui dñi oficiari s'au dusu din Sibiu la Avrigu, unde in alta di, impreuna cu alti vreo 30 venatori si vreo 300 gonaci s'au apucatu de góna, a carei decurgere si rezultatu merita a fi cunoscutu.

Gonacii si venatorii instranduse in jurulu unui codru, cá o penza intinsa l'au inchisu de totu. Atunci gonacii intre chiuituri si sunete de cornuri puscandu din candu in candu cu pistóle au pornitu catra venatori, cari erau intr'o departare mare de ei, insirati pe o cale. — Dupa inaintare de doue óre, gonacii au strabatutu prin desimea codrului si au ajunsu la distantia de 40 pasi spre lini'a venatoriloru, cari stetera in cea mai mare tacere. Eperi si vulpi au trecut printru venatori, dara pe „meruntisiri" ne fiindu ertatu a puscá, inca nu trasnise nici-o pusca. Multi venatori cugetandu cá ntu mai pôte fi nimicu in góna pe teritoriulu dintre gonaci si venatori, parasindu'si „pusórea" au plecatu pe cale in susu. De odata resuna unu strigatu, alu carui tonu dovedea cá nu e gluma: „Aveti grija puscasilorú, cá e unu ursu in góna." In acelu momentu a si detunatu o puscatura . . . apoi inca un'a. — A dou'a puscatura (a lui George Ranga, omu de vreo 70 ani, care a puscatu mai multi ursi), a fostu lovitura de mórté. Candu a trasnitu puscá betranului, ursulu s'a trantitu la pamentu, éra betranulu de bucuria aruncandu'si pusca se repedi la ursu cá se se suie calare pe elu. „Nu te apropiá de ursu, cá-ci nu e mortu, strigara venatorii vecini." Ranga a statu pe locu. In acelu momentu ursulu s'a sculat, si a ragnitu de óre-o câte-va ori. — O larma de totu mare; inca doua puscaturi. — Ursulu mormaindu si ragnindu a pornitu spre gonaci indareptu. — „Veniti dupa elu; curge sangele cá dintr'unu bou." — Gonacii erau toti in jurulu ursului pe care ilu vedeau; ursulu mormaiá cumplitu, éra gonacii sbierau cá dracii. — O larma infernala. — „Veniti puscasilorú, cá-ci ursulu omóra la ómeni" s'a auditu o voce, care a strabatutu preste celelalte 300 de voci.

Venatorii parasindu'si „pusórea" au alergatu acolo. — Ursulu care éra ranitu de mórté, si perdiendu o multime de sange slabise tare si de almintrelea devenise confusu; s'a reculesu inse dintru odata si voindu se'si sparga drumu printru gonaci, se aruncá printru densii. Mai antaiu apucandu pe o fetisióra cá de 10 ani, care mersese cu buna-sa ce se aflá si ea intre gonaci. Ursulu o prinse cu branc'a (lab'a) de pecioru si o a aruncatu in laturi de drumu, spre mirarea totoruru, cá-ci fetisióra scapa cu doue sgariaturi si spaim'a cea mare éra altu reu nu i s'a intemplantu. Unu flacau a intemplantu pe ursu cu o taiatura de secure asia de cumplitu, in cátu unu bou ar fi muritu de o lovitura cá aceea. — Ursulu inse a trantitu pe omu la pamentu si apucandu'lu de pitioru implantá patru colti adancu in carne. Sosindu venatorii, ursulu éra si pornitu, dar' acuma fara nici-unu planu, candu in stang'a candu in drept'a, cátu inainte pe atata indaraptu. Larm'a si sbieratulu nu mai incetá. — Inca 4 puscaturi si ursulu remase mortu.

Mare norocu a fostu cá ursulu candu a ajunsu intre gonaci, éra de totu slabitu, cá-ci ar fi omoritu mai multi ómeni. — Acésta s'a intemplantu in 2 l. c. — In diu'a urmatóre din caus'a unei „intemplantu" nu s'au potutu persecutá ursii.

Dupa reintórcerea óspetiloru din Sibiu, satenii din Avrigu facurá o noua góna, in care detera preste trei ursi, dintre cari unulu a fostu ranitu, dar' au scaputu toti trei.

Dar' cele 3 dile pentru care se dobandise licentia de a putea puscá ursi trecura. Mai multu nu e ertatu a face góna asupra lor, pana ce nu se va castigá éra si o noua licentia. — Pan' atunci trecu alte 2 luni. — Sermani ursi, candu a'ti sci voi cá in aceste 2 luni aveti „salva guardia", câte lucruri bune n'ati face in acestu timp, care e tocma celu mai bunu de góna, din cauza cá acuma cade frundi'a de pe tufa, gonacii potu strabate usioru, apoi venatoriulu i se vede mai de parte, nu pôte fi surprinsu; — in fine „cojoculu" vostru inca acuma e frumosu.

Peste 2 luni te bagi in vizuin'a, de unde esi la primavéra uritu si sdrantiosu. — Ce se faci, bagu sama trebbe se aiba odata toti bine pe acésta lume, cá-ci acuma este lumea ursiloru si a lupiloru.

Dupa finea venatórei nepotanduse constata „eroulu dilei", din cauza cá ursulu n'a caditu mortu de o singura lovitura, precum se dice cu terminulu technicu „ins Feuer gefallen" pelea ursului s'a vendutu cu licitatiune in fati'a locului. — Comparatoriulu a fostu Edmund Voll din Avrigu, care inca a fostu unulu dintre cei de pe urma puscatori asupra ursului, ér nici decum „matadorulu" precum se dice in „Tageblatt" Nr. 1788, acarui descriere nici de cátu nu corespunde adeverului.

— Saliste in Octobre 1879. (Scólele confessionale si art. de lege XXXII. din 1875.) Este frumosu candu unu statu se ingrivesce de fericirea supusiloru sei, dar' si mai frumosu este candu elu vine si garantéda existenti'a pioniriloru sciintiei, a invetiatoriloru prin legi positive, promitiendule prin acelea, cá ostenele lor la tempu de nepotintia voru fi remunerate dupa meritu. Acésta credu cá a fostu principiulu ce a condusu pre legislatoriú din Ungari'a, candu au creatu art. de lege XXXII din 1875, relativu la pensionarea invetiatoriloru. Dela aparitiunea acestui articulu de lege s'a scrisu multu, chiar' si in colónele acestui pretiuitu diariu, fara cá invetiatorii nostri se fia petrunsu celu puçinu acuma intielesulu ad literam si intentiunea lui.

Lasu cá o lege candu se aduce antaiu, e defectuósa, si numai aplicarea ei in praca pôte dá ocaziune la ameliorari, dar' cea presenta e atátu de incurcata si neinteligibile, in cátu nici chiar' juristii practici nu o sciú aplicá cu positivitate si dupa dreptu. Dovada e inpregiurarea, cá dela promulgarea ei pana in presentu nici cá s'a potutu dúce la indeplinire. Inspectorulu regiu de dare alu comitatului Sibiu si comisiunea administrativa voru se o esecute acuma cu tóta rigórea, si fratii invetiatori se vedu astadi in fati'a unui mandatu basatu pre lege, pre care trebbe se'lu indeplinésca chiar' si cu sacrificiile cunoscute. Inainte inse de a fi trasi fratii colegi subt executiune, credu cá e de lipsa se ne lamurim nitielu in cestiunea subversanta. Tacele la acoruru platire ne obliga acea lege, le cunóscemu cá si pre multe alte inoposite ale statului.

§. 29 p. 1 si 2 ne spune apriatu, cá fiacare invetiatoru dela scól'a poporala e obligatu a plati 3% din pensiunea de 300 fl. v. a., ce i se asigura, prin urmare 6 fl. v. a. pre anu, é' invetiatorii dela scól'a normala 3% dupa pensiunea de 400 fl. v. a. prin urmare 12 fl. v. a. pre anu. De asemenea e obligata comuna' politica si confessionala a solvi pentru fiacare invetiatoru alu ei, chiar' si la casu candu postulu ar fi din intemplantu vacantu, o suma anualá de 12 fl. v. a.

Am inceputu cu indatoriri ce ni le impune legea, care sunt clare. Se vedemu acuma, cine sunt indreptatiti a fi partasi la fondulu de pensiune.

§. 2. dice cá toti invetiatorii provediuti cu diplome séu atestate de calificatiune, precum si aceia, cari in sensulu art. de lege XXXVIII din 1868 au fostu in functiune si de atunci si-au doveditu calificatiunea prin unu testimoniu din partea autoritatii sale supreme de scóla. Pana a nu vorbi despre positiunea precaria, creata invetiatoriloru nostrii prin legea din cestiune, mai premitu in cá §. 12 alinea b), in care se spune apriatu cá „toti banii, platiti in fondulu de pensiune se privescu de proprietatea fondului, din cari nu se mai redau contribuentulu nici in casulu candu ar resigná de buna voia la functiunea de invetiatoriu, séu ar fi departatu, destituitu prin o sentintia óre care".

Ce privescu pre invetiatorii dela scólele comunali ale Statului, aceia credu cá voru fi multiumiti si in specialu invetiatorii romani, cari dupa a mea parere sunt de a se inparti in 3 categorii si adeva:

a) Invetiatori betrani cu praca de atátia ani, inse fara atestatu de calificatiune, ci provediuti numai simplu cu unu decretu de denumire dupa sistem'a ce domnise inainte de 1868 respective inainte de introducerea statutului organicu.

b) Invetiatori deplinu calificat, inse totu deodata teologi absoluti, cari prin urmare se afla in functiune de docenti pe tempu nedeterminatu, provisoriu, pana li se va deschide loculu la o parochia.

c) Invetiatorii preparandi absoluti, prin urmare provedinti cu atestatu de calificatiune, singurii invetiatori stabili si permanenti.

Inpartirea acésta a invetiatoriloru nostri e justificata prin inpregiurarile tempului in care amu traitu si traimu; cu tóte aceste organele politice administrative obliga pe toti a plati tacs'a la fondulu de pensiune.

Cei de subt a) credu cá nici-odata nu voru veni in placut'a positiune de a fi inpartasiti de o pensiune din cauza cá §. 8 alinea 5, considera cá inceputu alu servitiului numai durat'a dela dat'a atestatiului de calificatiune, respective a diplomei, prin urmare aceia toti nu voru mai trai cá se servésca cei 40 de ani pretinsi de lege. Parerea mea e deci, cá ei nu potu fi suscepti de membrii ai fondului de pensiune, din cauza cá nu au diplom'a receruta in §. 2 p. 1, si chiar' candu ar fi suscepti cumva din nepreceperea lor, ar fi consultu cá

se apeledie in contra susceperei, prin urmare se se subtraga dela plata, cunoscutu fiindu cá ei nu voru capeté nici-odata pensiune conformu §. 8 al. 5.

Cei de subt b) dupa cum sum informatu din cercurile competente, sunt scutiiti prin o ordinatiune speciala a ministrului de culte dela platirea tacselorlu la acelu fondu; cari au platitu dejá, potu pretinde banii inapoi, séu de se nu se inscria cá participantii la fondulu de pensiune si se continue a plati.

Remanu acum invetiatorii stabili pedagogi absoluti clasificati subt c). Asiu audi bucurosu in privint'a acésta si alte pareri, eu inse credu cá voru face bine ba e chiar' si consultu cá se solvésca, pentru cá ei voru formá cu tempulu adeverat'a classa a invetiatoriloru nostrii, deci neavendu confessiunile nóstre unu fondu de pensiune, se se faca membri, cari nu sunt suscepti se insiste la inspectoratele regii de scóle spre a fi primiti, cá estmodu se fia pusi in placut'a positiune cá la tempulu seu, se fia inpartasiti de pensiunea ce li se cuvine dupa dreptu si echitate.

Bine trebbe observatu cá, invetiatorii trecuti de 55 de ani nu sunt obligati a solvi tacs'a séu a fi membri ai fondului de pensiune (§. 41 p. 1). Totuodata se inseamna cá tacséle in sensulu legii trebbe solvite inpendu cu 1 Ianuariu 1875; asia dara invetiatorii, cari au fostu aplicati in anulu acela, restédia pe 4 ani cu 24 fl. v. a. resp. 48 fl. v. a., care suma e de a se solvi pana in 15 Novembre subt urmare de executiune. De asemenea si comunele politice si bisericesci. Dar' la scólele unde sunt 6 si 7 invetiatori, precum Saliste, Resinari etc., au se platésca fórté multu dintru odata. Asia de esemplu fondulu scóleloru din Saliste pentru 7 invetiatori 336 fl. v. a. ori sunt aceia indreptatiti la pensiune séu nu! Éta deci, cá legea din cestiune stórcé o multime de bani cu dreptu, cu nedreptu, fara cá se fia vr'unu prospectu de a se inbunatati sórtea statului invetiatorescu. Dar' inca si Chaosulu! Voiu reveni!*)

Unu invetiatoriu.

Romani'a.

D. ministru-presedinte a primitu dela d. ministru de interne, M. Cogalniceanu, urmatórea telegrama asupra caletoriei A. S. R. Domnului.

Luni, 15 Octobre 1870.

Astadi, 3 óre dupa amédi, Alteti'a Sa Regala a pusu piciorulu in Dobrogea. Tulcea este in serbatóre, primindu in sinulu ei pe antaiulu domnitoriu suveranu alu Romanié, in bubuitulu tunurilor, in sunetulu clopoteloru, in strigatele entusiaste ale poporatiunii de tóte nationalitatile, de tóte religiunile, fara osebire. Primariulu presentandu la debarcadera pane si sare, Domnitoriulu a disu aceste cuvinte: „Voiu iubi Dobrogea cum iubescu Romani'a, „din care ea face acum parte; ambitiunea mea, „staruintiele mele, voru fi de a dá acestei tieri „desvoltarea morala si materiala, la care i dá „dreptu admirabil'a sa positiune."

In momentulu acesta Alteti'a Sa Regala primesce autoritatile publice.

De séra Alteti'a Sa Regala va asistá la unu banchetu ce dá orasiulu in onórea Ilustrului Óspe, la care voru luá parte cincidiece invitati.

Mane cele-lalte amenunte.

— Orasiulu Tulcea este unu microcosmu; poporatiunea sa este o aglomeratiune de tóte natiunile. Alteti'a Sa Regala a intrebuintiatu o mare parte a dilei spre a visitá templele religióse ale acestoru deosebite nationalitati. A visitatu biserica ortodoxa romana, biserica ortodoxa gréca, biserica ortodoxa bulgara, biserica ortodoxa russésca, biserica lipovenésca, capel'a catolica, sinagog'a, giama' cea mare.

Maine va mai visitá capel'a protestanta, biserica arména, giama' cea mica, biserica lipoveniloru fara cleru. Tóte aceste edificii fiindu parte ruinate, Alteti'a Sa Regala a promis potintiése ajutóre. Dupa dejunulu, la care a fostu invitati P. S. S. episcopulu Dunarei de josu, si mai multi notabili din Tulcea si Sulina, Alteti'a Sa Regala s'a transportatu la palatulu administrativu, unde a primitu deputatiunile comuneloru rurale compuse de deosebite nationalitati si confessiuni. Alteti'a Sa Regala le a primitu pe tóte una dupa alt'a, conversandu cu fiacare in deosebitu despre interesele lor. Dupa aceea Alteti'a Sa Regala a visitatu deosebitele autoritati instalate in palatulu administrativu; totu in acea di a visitatu si scólele romane, gréca, bulgara, protestanta, arména si israelita; a visitatu inchisorile unde a facutu mai multe graciari; a visitatu casarmele si spitatulu militarú si civilu

*) Foile scolastice romanesci care esiau in anulu 1875 au publicatu acea lege tradusa, in una mai bine, in alt'a mai reu. In totu casulu, docentii si auctoritatile comuneloru eclesiastice si politice interessate fórté la executarea acelei legi, se nu'si pregete nicidecum a o ceti din nou, a o studiá si a cunóscé, pana in cátu este aplicabile, pana in cátu nu e; apoi dieu, se mai dea si romanulu din mani si din picidóre, se deschida ochii gubernului si ai dietei aretandu-le grósele defecte ale acelei legi. Déca in 1874/5 nu s'a facutu nimicu spre a scapá de napaste, se se faca macaru acuma, „cu mintea cea de pe urma a romanului." Red.

si gasindule neindestulatore, a ordonatu grabnice indreptari.

La prandiulu de sér'a au fostu invitati consuliilor poterilor straine din Tulcea si cei veniti din Sulina. Miercuri dimineti'a Alteti'a Sa Regala va asista la liturgi'a ce se va serba de P. S. Episcopulu Dunarei de josu, in biserica bulgara, alu caruia cleru, in timpul aflarei Altetiei Sale Regale in Tulcea, a recunoscutu jurisdictiunea eclesiastica romana; dupa aceea Alteti'a Sa Regala va pune petr'a fundamentala la monumentulu ce este a se inaltia la Tulcea in amintirea anexarii Dobrogei cãtra Romani'a. Loculu acestui monumentu este pe o inaltime ce domina Tulcea si care pãrta numele de Muntele-Sorei.

Plecarea pentru Cern'a-Voda a urmatu la amiadi. Joi dimineti'a Alteti'a Sa Regala a facutu intrarea Sa in Constanti'a.

Formalitatile pentru inpamentenire.

Ministeriulu justitiei a facutu prin „Monitoru“ urmatorea publicatiune:

„Avendu in vedere, cã cele mai multe din petitiunile de indigenatu ce se primescu de gubernu, precum si cele ce au fostu adreseate pãna acum onor. Adunari a deputatiloru, nu sunt insocite de actele necesarie, pentru spriginirea si probarea faptelor, pe temeiulu carora se basesa cererea de inpamentenire;

Se aduce la cunoscinti'a tutoloru acelor d-ni, cari au cerutu inpamentenirea, fia prin petitiuni catra A. S. R. Domnulu, fia catra onor. adunare a deputatiloru, cã se bine-voiesca a depune la acestu ministeriu actele probatorice, deca nu le-au anexatu la petitiuni.

Asemenea, si toti aceia cari voru cere de acum inainte inpamentenirea, urmèdia, conformu noiei legi, se se adresease cu cerere la ministeriu, prin petitiune investita cu timbru mobilu de 25 bani, alaturandu si d-loru la petitiuni asemeni acte, fara de care nu li se va potè dá nici-unu cursu.

Actele necesarie sunt:

1. Actulu de nascere;
2. Unu actu de identitate;
3. Pentru cei cari voru fi adusu in tièra industria, inventiuni utile, sèu cari voru fi fundatu aici stabilimente mari de comerciu sèu industria, dovedit'care se probeie acestea;
4. Pentru acei nascuti si crescuti in Romani'a unu certificatu cã parintii loru sunt stabiliti in tièra, si altulu prin care se se dovedesca cã nici ei, nici parintii loru nu s'au bucuratu vr'o data de protectiune straina.

Cã dovèda pentru acestu sfrisitu, potè servi si actulu de tragere la sorti, insoçitu de unu certificatu, cã nu s'a exclusu pentru cuventu cã este supusu strainu;

5. Actulu de emigrare de la protectiunea straina, pentru acei cari s'au bucuratu de asemenea protectiune.“

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Cunoscutul barbatu de statù romanu si senatoru Joanu Stratu a incetatu din viata in 22 l. c. in urm'a unui morbu numai de stèse dile.

— (Ferele selbatece). Dela infintiarea legi noi de venatu si anume de candu se iau cãte 12 fl. v. a. taxa anuale pentru puscile de venatu si de candu trebuie se se cèra licentia de la ministeriu, pentru-cã se se pòta face venatori cu gonaci, lupii si ursii s'au inmultitu in Transilvani'a intocma cum erã mai de multu in timpurile cele barbare, candu ferele rapitorie intrã prin curtile locuitoriloru, precum intra in dilele nòstre.

In tòm'n'a acèsta se facura pãna acuma vreo cincii venatori la ursi in muntii de cãtra Moldov'a si spre Olteni'a, dara din multimea ursiloru abia picã cãte unulu de glòntiele venatoriloru.

In muntii comunei Avrigu de langa Oltu sunt in timpul de facia celu puçinu 10 pãna in 15 urși, ale caroru urme se cunosc in tóte partile, èra daunele facute de acelea bestii spurcate sunt enorme.

Correspondenti'a ce publicamu din buna vointi'a unuia din cei mai bravi si mai renumiti venatori de ai nostrii, va spune restulu.

— (Focu infricosiatu) a fostu in 15 Octobre in orasiulu Tocai, unde se face vinulu celu renumitu, inse scire mai exacta despre acelu desastru s'a publicatu tardiu. Foculu s'a escatu pe la 2 ore dupa mieidiulu noptiei din nesce grãnarie gòle, de unde apoi se aprinse biserica rom.-catholica, cea reformata, cu casele parohiali, cu alte optu case mai de frunte si cu tóte

apertinentiele loru. Daca n'au arsu mai multu, caus'a fù, cã ventulu ce batea cu furia, mână flacarile in partea in care curge riulu Bodrog, in care se oprira. Intensitatea incendiului fù asia de mare, in cãtu clopotele de cãte 24 si 30 centenarie (a 100 Z) au cadiutu topite cã cèr'a.

— (Inundatiuni in Murci'a). Frumòs'a si multu iubit'a Spani'a este isbita de unu ingrozitoru desastru; mai multe districte au fostu inundate; mii de ómeni inecati si perderile materiale se radica la peste 50 de miliòne. Scirile ce sosescu din provinciile inundate demonstra tóta dimensiunea desastrului, in trist'a ei realitate. Autoritatile au inmormentatu siése sute de cadavre numai in valea Segurei si, nepotendu-se inca strabate in unele tienuturi, unde sate intregi au disparutu, se presupune cã cadavrele ingropate supt derematuru nu se voru gasi de cãtu dupa mari lucrari de uscare. Se dice cã peste 300 persòne au fostu tirite in mare numai in diu'a de 15. La Murci'a in cartiarulu *del Carmen* si *de San Benito* s'au derimatu 250 case si alte 100 amenintia a se derimã.

Districtele Lorca si Orihucla nu sunt astadi de cãtu unu imensu lacu de nomolu, in care aparu ici-colea cãte-va clopotnitie sèu coperisuri derimate. Satele Txorrèhaguera, Era-Alta, Alquerias, Beniel, Albatalia, Garres, Aljucer si Nonduermas, care poporau *vega* Murciei, au disparutu cu totul. La Nonduermas, preotulu si paraclisierulu, fugiti in clopotniti'a bisericeii, n'au voitu se deschida usile nefericitoru locuitori, cari mai toti au peritu supt ochii loru. Indignarea poporului in contra acestui preotu fara anima si a demnului seu subalternu, a fostu apròpe de-a provocã desordine; autoritatile au arestatu pe acesti doi complici si li s'a intentatu unu processu criminalu. Dèru, afara de acestu casu de miserabilu egoismu, cãte acte de abnegare si de eroismu.

In nòptea de 14 au fostu scene oribile si totu de odata sublime. Intunereculu, sunetulu clopotelor, mugirea vijeliei, scomotulu surdu ce'lu faceau apele Segurei, se amestecau cu tìpetele multimei ingrozite, cu apelurile desperate ale victimelor, cu sgomotulu caselor ce se cufundau supt loviturile curentului.

Cãti-va ómeni de anima, armati cu lanterne si cu tortie, isi dau zadarnice silintie pentru a veni in ajutorulu nefericitoru cari se urcasera pe acoperisiele caselor loru. Se spunu lucruri ingrozitòre. Familii intregi au disparutu supt apa, cu cãte-va momente inainte de-a le veni ajutoriu: femei, betrani, copii agatiati de obiecte plutitòre chiamau ajutoriu, fara nici unu folosu, talazurile ii tèrau, ii isbiau de obstacole si, sleiti de poteri, nefericiti dispureau in abisu. Cinci-dieci de lege patrate, de pamentu cultivatu sunt cu totul devastate, o suta de sate distruse. In stabilimentele publice din Murci'a si la locuitorii caritabili din acelu orasiu sunt 12,000 de muncitori lipsiti de totu, goli, fometosi, desolati, cari au perduu tóte sperantiele pe care le iubeau.

Provinciile Alicante si Almeria au suferitu asemenea multa; sunt tìnuturi cu totul pustiite de tempesta, vii scòse din radecini, arbori, mori si vite luate de apa. Tóte cursurile de apa, care de obicei fertilisau aceste pamenturi atatu de productòre, se schimbaseru in torrente devastatòre, care inghitau totu ce erã in cursulu loru.

Cãte nefericiri, cãte miserii! (Romanulu).

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Capitolulu II.

Despre principiulu care constituie diversele forme de gubernu.

Pentru de a potea espune caus'a generala a acestoru diferentie, trebuie se distingemu aicea principiele si gubernulu, precum amu distinsu mai susu Statulu si suveranulu.

Corpulu magistratuale potè fi compusu din unu numeru mai mare sèu mai micu de membri. Amu disu, cã raportulu suveranului fatia de supusi devine cu atãtu mai mare, cu cãtu poporulu este mai numerosu si prin o analogia evidenta, potemu dice aceeasi si despre gubernu fatia de magistrati.

Forti'a totala a gubernului fiindu totudeauna aceeasi cã si a Statului, ea nu se schimba niciodata si prin urmare, cu cãtu elu intrebuintièdia mai multu din acèsta putere asupra propriiloru sei membri, cu atãtu i remane mai puçina de a exercità asupra intregului poporu.

Cu cãtu sunt deci mai numerosi magistratii, cu atãta este mai slabu gubernulu. Fiindu acèsta o maxima fundamentala, o vomu luã in mai de apròpe considerare.

In persòn'a magistratului potemu distinge trei vointie essentialu diferente: un'a, vointi'a propria a individului, care nu tinde decãtu la avantajulu seu

propriu; a dou'a, vointi'a comuna a magistratiloru, care se raporta singuru numai la avantajulu principelui si care se potè numi vointi'a de corp, care in raportu cu gubernulu este generala, èra in raportu cu Statulu, din care gubernulu face parte, este particulara; a treia in fine, vointi'a poporului sèu vointi'a suverana, care este generala, atãtu in raportu cu Statulu cã intregu, cãtu si in raportu cu gubernulu consideratu cã parte a intregului.

Intr'o legislatiune perfecta vointi'a particulara sèu individuala trebuie se fia nula; vointi'a de corp propria gubernului, fòrte subordonata, si prin consecintia, vointi'a generala sèu suverana totudeauna dominantã si singur'a cinosura a tuturoru celorlalte.

Din contra, conformu ordinei naturale a lucruriloru, aceste vointie diferite devinu cu atãtu mai active, cu cãtu se concentrèdia mai multu. Astfelu vointi'a generala este totudeauna cea mai slaba, vointi'a de corp ocupa rangulu alu douilea si vointi'a particulara loculu primu, pentru cã in gubernu fia-care membru alu seu este mai antaiu elu insusi, apoi magistratu si numai in rendulu alu treilea cetatiènu, o gradatiune acèsta directu opusa aceleia, pe care o pretinde ordinea sociala.

Premisse acestea, se ne inchipuimu cã gubernulu intregu s'ar aflã intr'o singura mana. Atunci vointi'a particulara si vointi'a de corp ar fi perfectu unite si prin urmare cea din urma ajunsa la cea mai mare intensitate ce o potè numai avea. Si pentru-cã intrebuintiarea fortiei depinde dela gradulu vointiei, èra forti'a gubernului ne variandu niciodata urmèdia, cã celu mai activu din guberne este acela alu unui singuru omu.

Din contra, unindu gubernulu cu autoritatea legislativa, facèndu din principe suveranu si din fia-care cetatiènu unu magistratu, atunci vointi'a de corp confundata cu vointi'a generala nu va desvoltã mai multa activitate cã aceea, si ar lasã vointi'a particulara in tóta forti'a ei. Astfelu gubernulu, totudeauna cu aceeasi fortia absoluta, va fi minimulu seu de fortia relativa sèu de activitate.

Aceste raporturi sunt necontestabile si alte consideratiuni le confirmèdia. Cineva potè vedea de esemplu, cã fiacare magistratu este cu multu mai activu in corpulu seu decãtu ori care cetatiènu in alu seu, si cã prin consecintia, vointi'a particulara are cu multu mai mare influentia asupra actelor gubernului decatu asupra acelor'a ale suveranului, pentru cã fiacare magistratu este totudeauna investitu cu o functiune din partea gubernului, pe candu nici unu cetatiènu singuratecu nu are vreo functiune din partea suveranului. Mai departe, cu cãtu Statulu se estinde mai multu, cu atãtu i cresce si forti'a sa reala, de si nu in proportiune cu estinderea sa: dara Statulu remanendu acelasu, persònele magistratuale se potu inmulti ori cãtu de tare, fara cã prin aceea gubernulu se castige o fortia reala mai mare, pentru cã acea fortia este aceeasi cu a Statului, acarui mesura este totudeauna egala.

Astfelu forti'a relativa sèu activitatea gubernului se micșorèdia, fara cã forti'a absoluta sèu reala se pòta cresce.

Este unu lucru probatu, cã cu cãtu sunt ocupati mai multu cu afacerile, cu atãtu espeditiunea loru devine mai intardiata, pentru cã oferindu totu prudentiei, norocului nu i se dà nemica, pentru cã lasandu se trèca ocaziunea si deliberanduse prea multu, adesea se perde fructulu deliberatiunei.

Amu probatu cã cu cãtu se inmultiescu magistratii, in aceeasi mesura slabesce gubernulu, si amu probatu mai susu, cã cu cãtu numerulu poporului este mai mare, cu atãtu forti'a reprimanta cresce. De aici urmèdia, cã raportulu magistratiloru fatia cu gubernulu trebuie se fia inversu aceluia alu supusiloru fatia cu suveranulu, sèu cu alte cuvinte, cu catu Statulu se mareste mai multu, cu atãtu gubernulu trebuie se fia mai concentratu, astfelu cã numerulu siefloru scade in proportiune cu crescamentulu poporului.

De altu-mentrelea eu aicea nu vorbescu decãtu numai despre forti'a relativa a gubernului, èra nu despre rectitudinea sa: pentru cã din contra, cu cãtu cresce numerulu magistratiloru mai tare, cu atãtu vointi'a corpului se apropia de vointi'a generala, in tempu ce subt unu magistratu unicu, acèsta vointia de corp, precum am disu, nu este decãtu o vointia particulara. Astfelu cineva perde pe o parte aceea ce potè castigã pe de alta parte, si art'a legislatorelui este, de a sci se ficese punctulu, in care forti'a si vointi'a gubernului, totudeauna in proportiuni reciproce, se se combine in raportulu celu mai avantajosu pentru Statu.